

עיטור ספינה וכתובת עולי-רגל נוצריים נתגלו בירושלים

מאת צבי אידן
סופר, "דבר"

ציור מרהיב של ספינה ומתחתיה הכתובת הלטינית "אדוני הלכנו", נתגלו בחפירה שעבר מונן ברושי בכנסיית הקבר הקדוש מי טעם הפאטריארכיה הארמנית בפאתי המזרחית של הבנין.

לפי השערת החופר, עליה נמסר ב"חדשות ארכיאולוגיות", היצא מטעם אגף העתיקות, הו כתובת של עולי-רגל נוצריים, מן הראשונים שעלו לרגל שלא בהיחבא ושיכלו להפגין את נצרותם. בכתובת יש כנראה רמז לפסוק משיר המעלות: "שמחתי באומרים לי בית ה' גלך" (תהלים קכ"ב, א').

עולי-הרגל באו מהמערב בספינה וכתבו לטינית, בעוד שבאותה שעה שלטה במזרח העיונית. ברכת ה"ספינה מצויר עמוד ירכתיים בצורת אות האופיינית לסוף ה"תקופה הרומית. נראה שהכתובת והציור נרשמו זמן קצר לפני ש-

הוקם המארטיריון -- כנסייה גדולה -- בימי הקיסר קונסטנטינוס. היינו בין 325 ל"335 לספח"ב. בחפירות שנערכו באתר נתגלו ממצאים חשובים נוספים, המלמד דים על תולדות הבנייה באיזור זה שנחקדש אחר-כך לנצרות כגול-גותא, שלפי מסורת הנוצרים נקבר בה ישו.

נחשפו שרידים

במנזר ח'אן אל-אתמר
במדבר יהודה

חדר-קבורה נתגלה במנזר ח'אן על אתר שבמדבר יהודה, בקצה מישור אדומים, שלידו הוקם ה"יישוב מעלה-אדומים. החדר נמצא ממערב לקפלה נוצרית שבמקום וכניסתו התומה באבן עליה כתובת יוונית ובה שתי אותיות, כנראה קיצור המלה "קבר". במקום נמצא שבר שיש לבן ועליו קטע כתובת יוונית, בה מופיע השם פטרוס. בסיפור חיי אבתימוס הקדוש, ששהה במקום לפי כתבי אבות הכנסייה, מסופר על ראש שבט פגאני שעבר לנצרות, קיבל את השם פטרוס, געשה בישוף ובנה את הכנסייה הראשונה במקום.

האתר נחפר לפני 40 שנה ע"י משלחת בריטית. עתה נעשו בו פעולות ניקוי וחפירת הצלה מטעם קמ"ט ארכיאולוגיה ביהודה ושומרון בראשות יאגיס מימריס. המשלחת הבריטית חשפה כנסייה מרוצפת פסיפסים וקפלה שמתחתה חדר-קבורה. עתה תוקן אחד ה"קירות, חוזקו הפסיפסים, נוקתה הקפלה וחדר הקבורה שמתחתה, שיש בו 9 קברים מתחת לריצוף לוחות אבן.